Teataja« toimetuse liige ja hiljemini ärijuht, töötas a. 1917 Vene siseministeeriumi omavalitsuse-asjade peavalitsuse Balti osakonnas ja Vene kaubandus-tööstusministeeriumis. 1917. a. sügisel asus A. Rakvere Viru maakonnavalitsuse sekretäri kohale, teotsedes ka kohalikus haridusseltsis esimehena. Okupatsiooni ajal korraldas A., redus olles, Virumaa valdades ja Rakvere linnas kaitseliitu, kusjuures ühes kolonel Reekiga ette võeti pärastise 5. Eesti polgu koondamine. Vene-Eesti sõja algusel aitas A. kaasa kaitsevägede koondamise ja varustamise töös Virumaal. Saades a. 1919 Asutava Kogu liikmeks tööerakonna nimekirja järgi töötas A. eriliselt põhiseaduse ja sellega seotud seaduste kallal, oli peale Jaan Poska (vt.) surma põhiseaduse-komisjoni esimeheks ja selle seaduse-eelnõu pea-aruandjaks plenaarkoosolekuil. A.-i välja töötatud on peale üksikute põhiseaduse osade Riigikogu valimisseaduse, rahvahääletuse ning rahvaalgatuse seaduse ja riigikohtu seaduse eelnõud. Esimese ja teise Riigikogu liikmena töötas A. mitmes komisjonis (rahaasjanduse, riigikaitse, välisasjade jne.), eriti põhjalikult esimeses Riigikogus vähemusrahvuste autonoomia seaduse-eelnõu kallal. 1923.—24. a. oli A. K. Pätsi kabinetis sõjaministriks. 1923. a. algusest peale on A. tööerakonna keskkomitee ja tööerakonna Riigikogu-rühma esimees. 1921. a. veebr. peale, välja arvatud sõjaministri kohal asumise aeg, töötab A. päevalehe »Vaba Maa« toimetuses peatoimetajana. Aa. 1921—25 oli A. Eesti delegatsiooni liikmeks Rahvasteliidu täiskogu koosolekuil Genfis, võttis elavalt osa Rahvasteliidu ideede levitamisest ning Rahvasteliidu seltside asutamisest Eestis ja käis Eesti seltside esindajana Rahvasteliidu seltside rahvusvahelisel konverentsil Praagas 1922. a. suvel. Spordiliikumist harrastades oli A. Eesti Spordiliidu esimeheks, »Eesti Spordilehe« esimeseks toimetajaks ja mõnda aega Tallinna spordiseltsi »Kalevi« esimeheks.

T.

ANDERSON, Nikolai, prof., tähtsam Eestist põlvnev keeleteadlane ja soome-ugri keeleteaduse vanema ajajärgu tähelepanuväärsem esindaja, sünd. 24. IX 1845 Eestis, Kullina mõisa veskis Viru-Jaagupis. Tema isa, elukutselt mõisavalitseja, -rentnik ja vahepeal ka mõisaomanik, oli samuti pärit V.-Jaagupist, tema ema aga, sünd. Martinsen, põlvneb vist Tallinnast. A. õppis Tartu ülikoolis 1865—70, mille juurde ta jäeti end täiendama võrdleva keeleteaduse alal. Aa. 1872—94 töötab A. vanade keelte õpetajana Minskis. Peale Mihkel Veske (vt.) surma nimetatakse A. viimase asemele Kaasani ülikooli soomesugu keelte (finskija narečija) professoriks (1894). A. on valitud Soome-Ugri Seltsi ja Soome Kirjanduse Seltsi kirjavahetajaks liikmeks ja Õp. E. Seltsi auliikmeks. Surnud on A. Narvas 9. III 1905. A.-i tähtsamate uurimustena on nimetada: magistri-väitekiri »Studien zur Vergleichung der indogermanischen und finnisch-ugrischen Sprachen« (Verh. GEG IX, a. 1879), 370 lk., ja »Wandlungen der anlautenden dentalen Spirans im Ostjakischen. Ein Beitrag zur ugrofinnischen Lautlehre« (*Mém. de l'Acad. impér. des Sciences de St.-Petersb., VII série, tome XL,* nr. 2, a. 1893), 345 lk. in folio. Esimeses teoses püüab autor tõendada soome-ugri ja indoeuroopa keelte algsugulust. Kuigi see tal, teaduse selleaegse tasapinna ja töömeetodi puudulikkuse pärast, üldjoontes on äpardunud, on teosel ometi õnnestunud üksikkohtade ja sõnarinnastuste ning mitmete viljakate ideede tõttu väärtus püsinud ka tänapäeva teaduses. Endiste ja kaasaegsete samasihiliste uurimuste seas on kõnesolev teos ikkagi kõige meetodilisem. Samal määral ja vahest kõrgemaltki on hinnatud ka A.-i hilisemat teost. Peale nende leidub A.-il veel lühemaid kirjutisi (vt. Sitzb. GEG aa. 1878, 1891, 1898) ja alles trükis avaldamata, osalt lõpetamata (soome-ugri etümoloogiline sõnastik) ning viimistlemata jäänud uurimusi, milledest viimased alal hoitakse Soome-Ugri Seltsi arhiivis Helsingis.

Н. П. Загоскинъ, Біогр. словарь профессоровъ и преподават. Импер. Казанскаго Унив. (1804—1904) I, 25—6; E. N. Setälä, Nikolai Anderson (nekr.), FUF V^3, 187—9; prof. Walter A.-ilt saadud andmed.

A. S-te.

ANDERSON, Walter Artur Aleksander, eelmise poeg, sünd. 28. IX 1885 Minskis, õppis Kaasani ülikoolis filoloogiat, õiendas a. 1909 kandidaadi-eksami, komandeeriti professuuri jaoks ettevalmistamiseks ülikooli poolt Peterburi aa. 1909—11, kus ta magistri-eksami õiendas, peale seda end veel välismaal täiendades. Tagasi pöördudes sai ta Kaasani ülikooli Lääne-Euroopa kirjandusloo eradotsendiks ja ühtlasi itaalia keele lektoriks, a. 1918 üldise kirjandusloo doktoriks ja valiti s. a. Lääne-Euroopa kirjandusloo erakorral. professoriks. Juulis 1918 põgenes A., ilma et õppetegevust Kaasanis oleks saanud alustada, enamliste rahutuste eest Minski, kus teotses pedagoog. instituudi professorina ja keskkooli-õpetajana. Alates a. 1920 on A. Tartu ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule professor, 1921 Tartu ülikooli toimetuste (*Acta et Comm. Univ. Dorp.*) toimetaja, samal ajal Õp. E. S.-i poolt väljaan-